

Situace člověka

O situaci můžeme hovořit pouze tam, kde máme na mysli někoho nebo něco, kdo nebo co je situováno: situace je vždycky jakousi „objektivací „ resp. věcnou, předmětnou stránkou napětí mezi tím, kolem čeho (koho) je situace soustředěna, a tím, co je kolem onoho ústředního „členu „ právě soustřeďováno. Snad nejzávažnější chybou tradičního evropského uvažování, vycházejícího z řecké filosofické tradice, bylo pouze prostorové chápání toho, co člověka obklopuje: to, co je ze světa soustředěno do okolí člověka prostě proto, že to je už nějak samo „okolo „ a tedy jemu na blízku, prostorově na blízku. Zároveň je však něco zamlčeno: prostor a prostorové vzdálenosti se přece měří časem, nezbytným k jejich překonání. Člověk není situován jen prostorově, ale také časově. A s časem se to má bytostně jinak než s prostorem. Nejen minulost, a dokonce nikoliv na prvním místě minulost, nýbrž naopak budoucnost je významnou dimenzí situovanosti člověka. Minulost má pro člověka smysl pouze tenkrát, když ji dokáže strukturovat, dešifrovat, interpretovat z hlediska toho, co teprve přichází a co by mělo přijít. Tam, kde se člověku přestává budoucnost otvírat, ztrácí minulost veškerý smysl. Ztráta budoucnosti je vždy zároveň ztrátou minulosti (a ovšem také naopak: kde je minulost zjednodušena na schemata, tam se zužuje a přímo zavírá budoucnost - a tam také končí dějiny a jejich dějinnost). Situace tedy není nic pouze či dokonce jednoznačně daného a tedy „objektivně“ konstatovatelného, nýbrž musí být pochopena. Chtít mluvit smysluplně o nějaké situaci znamená pustit se do interpretace jejího smyslu - je to tedy podnik hermeneutický. Což platí ostatně nejenom pro situaci lidskou, nýbrž pro každou situaci vůbec. Součástí a nezbytným předpokladem takového hermeneutického postupu je vážně, relevantně počítat se „subjektem“ oné situace právě jako se subjektem (a tedy nikoliv tak, že tento subjekt interpretujeme jako objekt, jako jeden z objektů, z nichž situace „sestavá“).

(Písek, 940708-1.)